

नाम..... कक्षा..... वर्ग..... अनुक्रमांक.....

1. विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा रिक्तस्थानेषु लिखत—
विकल्पों में से उचित उत्तर को चुनकर रिक्त स्थानों में लिखिए—

- (i) सः आगच्छति।
(क) नगरम् (ख) नगरात् (ग) नगरेण
- (ii) सः भोजनं यच्छति।
(क) भिक्षुकम् (ख) भिक्षुकाय (ग) भिक्षुके
- (iii) पत्राणि पतन्ति।
(क) वृक्षेण (ख) वृक्षाः (ग) वृक्षात्
- (iv) पुत्रः नमति।
(क) जनकम् (ख) जनकाय (ग) जनकस्य
- (v) राजा हिमालयः अस्ति।
(क) पर्वतानाम् (ख) पर्वतैः (ग) पर्वतान्

2. कोष्ठक-प्रदत्तशब्दैः सह उचितविभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत—
कोष्ठक में दिए शब्दों के साथ उचित विभक्ति को जोड़ करके रिक्त स्थानों को भरिए—

- (i) पिता कथयति। (पुत्र)
- (ii) गजः चलति। (पाद)
- (iii) जनाः अर्घ्यं यच्छन्ति। (सूर्य)
- (iv) खगाः वसन्ति। (वृक्ष)
- (v) सूर्यस्य प्रकाशः तीव्रः भवति। (ग्रीष्म)

3. कोष्ठकात् उचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत—
कोष्ठक से उचित पदों को चुनकर के रिक्त स्थानों को पूरा करिए—

- (i) वानराः आगच्छन्ति। (वृक्षे, वृक्षः)
- (ii) जनाः गच्छन्ति। (उपवने, उपवनम्)

- (iii) एतत् मम समीपम् अस्ति। (गृहम्, गृहस्य)
 (iv) मुखे सरस्वती निवसति। (बालस्य, बाले)
 (v) सम्मेलने सन्ति। (जनः, जनाः)

4. रेखाङ्कितपदेषु का विभक्तिः, कस्मात् कारणात् च इति लिखत—
 रेखांकित पदों में कौन सी विभक्ति है व किस कारण से है—यह लिखिए—

- (i) अर्जुनः श्रीकृष्णेन सह निर्गच्छति।
 (ii) पिता पुत्राय क्रुध्यति।
 (iii) अध्यापकः छात्राय कुप्यति।
 (iv) रमा छात्रेषु श्रेष्ठतमः अस्ति।
 (v) सैनिकः कस्मात् अपि न बिभेति।

5. निम्नशब्दरूपाणां मूलशब्दान् विभक्तिः, वचनानि च लिखत—
 निम्न शब्दरूपों के मूल शब्द, विभक्ति और वचन लिखिए—

	मूलशब्दः	विभक्तिः	वचनम्
(i) छात्रेषु
(ii) शीतलता
(iii) ज्ञानात्
(iv) वृक्षाः
(v) पत्राणि

उत्तराणि

3. कारकाः उपपद-विभक्तयः च

1. (i) (ख) नगरात् (ii) (ख) भिक्षुकाय (iii) (ग) वृक्षात् (iv) (ग) जनकम् (v) (क) पर्वतानाम्
2. (i) पुत्रम् (ii) पादैः (iii) सूर्याय (iv) वृक्षे (v) ग्रीष्मे
3. (i) वृक्षे (ii) उपवनम् (iii) गृहस्य (iv) बालस्य (v) जनाः
4. (i) तृतीया, 'सह' कारणात् (ii) चतुर्थी, 'क्वध्' कारणात् (iii) चतुर्थी, 'कुप्' कारणात्
(iv) सप्तमी, निर्धारणात् (v) पंचमी, 'भी' कारणात्
5. (i) छात्र, सप्तमी, बहुवचनम् (ii) शीतलता, प्रथमा, एकवचनम् (iii) ज्ञान, पञ्चमी, एकवचनम्
(iv) वृक्ष, प्रथमा, बहुवचनम् (v) पत्र, प्रथमा/द्वितीया, बहुवचनम्